

Әдістеме

КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІ ШМПУ МЫСАЛЫНДА

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің ең маңызды міндеттерінің бірі – студенттерді кәсіби тұрғыдан бәсекеге қабілетті және технологиялық өзгерістерге бейімделгіш ету. Бұл үдерісте кластерлік тәсіл білім беру сапасын жаңа деңгейге көтерудің тиімді құралы ретінде көрсетілуде. Шыршық мемлекеттік педагогикалық университетінде (ШМПУ) осы тәсілге негізделген білім беру үдерісінің кәсіби-технологиялық өзгергіштігін дамытуға да үлкен мән берілуде бөлінеді.

Бүгінде еңбек базарының өзгермелі талаптары білім беру жүйесінен икемді, инновациялық және кәсіби дағдысы мықты кадрларды даярлауға талап үлкен. Кластерлік тәсіл білім беру мекемелері мен өндіріс секторы арасындағы ынтымақтастықты нығайту арқылы білім берудің кәсіби-технологиялық өзгергіштігін қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Өзбекстанның білім беру жүйесінде жүзеге асырылып жатқан түбегейлі реформалар заманауи инновациялық тәсілдер мен интеграцияланған білім беру модельдерін енгізуді талап етеді. Әсіресе, жалпы және кәсіптік білім беру салаларында студенттерді практикалық дағдылары бар бәсекеге қабілетті мамандар ретінде даярлау қажеттілігі артып келеді.

Шыршық мемлекеттік педагогикалық университеті (ШМПУ)

да білім беру сапасын арттыру, студенттерді нақты еңбек базарына дайындау, олардың тәуелсіз ойлауы мен инновациялық әлеуетін қалыптастыру үшін осы тәсілге негізделген ауқымды жұмыстарды жүзеге асыруда. Университет салалық өнеркәсіп және білім беру мекемелерімен тығыз серіктестік орнатты. Ол өзінің ғылыми-зерттеу орталықтарымен, білім беру факультеттерімен және жергілікті өнеркәсіптік кәсіпорындарымен бірлесіп, жаңа білім беру модульдерін әзірлеуде. Бұл модульдер әртүрлі кәсіби және технологиялық салалардағы студенттердің таңдауын кеңейтеді.

Университетте енгізілген кластерлік тәсіл тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды да жетілдіруге қызмет етеді. Студенттер өнеркәсіптік кәсіпорындарда тағылымдамадан өтіп,

нақты жұмыс үдерістерін үйренеді, бұл олардың кәсіби дайындығын арттырады және жұмысқа орналасу мүмкіндігін кеңейтеді.

Кластерлік тәсіл — ресурстарды тиімді пайдалану және белгілі бір аймақтағы немесе сектордағы өзара байланысты ұйымдардың, мекемелердің және субъектілердің өзара ынтымақтастығы арқылы бәсекеге қабілеттілікті арттыру тұжырымдамасы. Білім беру саласында бұл тәсіл білім беру үдерісінде тәжірибеге бағытталған ынтымақтастыққа, жаңа технологияларды енгізуге және кәсіби салалардағы өзгергіштікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

“Өзгергіштік” дегеніміз — білім беру үдерісінде әртүрлі салалар, модульдер, оқыту технологиялары және бағалау жүйелері арқылы таңдау мүмкіндіктерін жасау. Кәсіби және технологиялық өзгергіштік мыналарды білдіреді:

Студент өзінің қызығушылығына негізделген кәсіби модульді таңдайды;

заманауи технологиялар (компьютерлік модельдер, виртуалды зертханалар, интерактивті эксперименттер) негізінде оқытылады; әр модульде оқыту салаға жақын нақты тапсырмалар негізінде жүзеге асырылады.

Оқу үдерісіндегі кәсіби және технологиялық өзгергіштік химияда келесідей көрінеді:

Студенттер химияның әртүрлі салаларына бағытталады: органикалық, бейорганикалық, бионемесе өнеркәсіптік химия.

Әрбір салаға өзіндік кәсіби және технологиялық дағдылар беріледі.

Зертханалық сабақтарда дәстүрлі эксперименттермен қатар заманауи жабдықтар - спектроскопия, хроматография, компьютерлік модельдеу қолданылады.

Тағылымдама кезінде студенттер өнеркәсіптік кәсіпорындардағы өндірістік үдерістерді зерттейді және нақты кәсіби дағдыларды игереді.

Оқу үдерісіне инновациялық әдістер — мысалы, нанохимиялық заттарды немесе экологиялық таза химиялық процестерді қолдану - енгізіледі, бұл өзгергіштікті арттырады.

Осылайша, химиядағы кәсіби және технологиялық өзгергіштік студенттерге әртүрлі салалардағы білім мен дағдыны тереңдетуге, оларды заманауи мамандықтарға дайындауға мүмкіндік береді.

Шыршық мемлекеттік педагогикалық университетінің тәжірибесі кластерлік тәсіл мен кәсіби және технологиялық вариацияны біріктіру арқылы білім беру үдерісінің сапасы, тиімділігі және бәсекеге қабілеттілігі айтарлықтай артатынын көрсетеді.

Мұндай тәсіл студенттердің тек білімді ғана емес, сонымен қатар өмірге дайын және мамандығы бар жеке тұлға ретінде қалыптасуында маңызды фактор болып табылады.

Муаттар ҚУРБАНОВА, ШМПУ-дың оқытушысы.

Маман кеңесі

ЖАС СПОРТШЫЛАРДЫ ФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ ДАЙЫНДАУ

Жас спортшыларды физиологиялық шынықтыру спорттық дайындықтың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі және денені жан-жақты дамытуға, денсаулықты нығайтуға, дене қабілеттерін жақсартуға және жаттығудың барлық басқа түрлері үшін берік функционалдық база жасауға бағытталған үдеріс ретінде түсініледі. Қазіргі заманғы спорт спортшылардың дене шынықтыруына жоғары талаптар қояды.

рек қатысатын нақты бұлшықет топтарын таңдамалы дамыту.

Жас спортшылардың физиологиялық қозғалыс дағдылары жүйесіндегі ең маңызды қозғалыс қасиеттерін дамытуға бағытталған. Сондықтан арнайы дене шынықтырудың негізгі құралы ретінде жарыс жаттығулары спортшының денесіне әсерін күшейтетін әртүрлі күрделендіретін элементтермен бірге қолданылады.

Дене шынықтырудың барлық түрлерінің белгілі бір ұқсастықтары бар. Жас спортшылардың дене шынықтыруы олардың спорттық мамандығымен тығыз байланысты. Жаттығу кезінде кез келген дене шынықтыру түрін дұрыс бағаламау сайып келгенде спорттық шеберліктің дамуына кедергі келтіреді. Жас спортшыларды дайындаудағы қажетті құралдардың арақатынасы қойылған міндеттерге, спортшылардың жасына, шеберліктеріне, жеке ерекшеліктеріне, жаттығу үдерісінің кезеңдеріне, сондай-ақ дененің қазіргі жағдайына байланысты өзгереді.

Х.АТАХАНОВ, Шыршық мемлекеттік педагогикалық университеті Спорттық ойындар және оқыту әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы.

Көкейкесті

WI-FI ӨШСЕ, НЕ ОҚИМЫЗ?

Интернетке тәуелді өмір бүгінгі заман адамы үшін тыныс алғанмен бірдей болып бара жатыр. Өр минут сайын келетін хабарламалар, посттар, трендтегі видеолар санамызды жаулап, уақыттың қалай өтіп жатқанын аңғармай қаламыз. Ал енді бір сәтке елестетіп көріңіз: Wi-Fi өшті. Instagram ашылмайды. TikTok жаңаланбайды. YouTube жүктелмейді. Осындай сәтте біз не істейміз? Міне, дәл осы кезде еске түсетін ең сенімді дос — кітап болуы керек.

Қазіргі цифрлы ұрпақтың бір нәрсеге ұзақ уақыт зейін қоя алмауы заманның басты мәселелерінің бірі. Ал кітап оқу керісінше сабырлылықты, төзімділікті, терең ойлауды талап етеді. Бірақ дәл осы қасиеттер адамды тұлға ретінде қалыптастырады. Сол себепті де кітап оқу бүгінде бұрынғыдан да маңызды, бұрынғыдан да құнды әрекетке айналып отыр.

Кітап оқу ойлаудың нағыз жаттығуы. Әрбір сөйлем жана ойға жетелейді, әрбір тарау адамның қиялын кеңейтеді. Кітап адамға талдау жасауға, пікір айтуға, өз көзқарасын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Ол тек ақпарат беріп қана қоймай, адамды ішкі тұрғыдан өсіреді. Сонымен қатар адам неғұрлым көп оқыса, соғұрлым сөздік қоры байып, ойын анық әрі сауатты жеткізе бастайды. Кітап оқитын адамда мықты ойлау қабілеті, нақты ұстаным, терең талдау қалыптасады.

Кітап тек білім көзі ғана емес, рухани тыныштықтың да шипасы. Ол стрессті азайтып, жан дүниені тыныштандырады. Жақсы

кітап оқырманды басқа дәуірге, басқа тағдырлар әлеміне жетелеп, өз өміріне басқа қырынан қарауға үйретеді. Кейде бір ғана кітап адамның өміріге деген көзқарасын түбегейлі өзгертіп жібере алады. Бүгінде кітап оқуға “уақыт жоқ” деу де қисынсыз. Себебі қазіргі таңда қағаз кітаппен қатар электронды және аудиокітаптар да қолжетімді. Көлікте келе жатып та, серуендеп жүріп те тындап, оқып, білім алуға толық мүмкіндік бар.

Ендеше, Wi-Fi өшсе не оқимыз? Шынайы жауап — кітап оқимыз. Өйткені білім тоққа да, интернетке де, алгоритмге де тәуелді емес. Білім адамның жүрегінде, санасында. Ал кітап сол білімге апаратын ең сенімді кілт. Бүгін бір бет оқыңыз, ертең бір тарау, бір айда бір кітап оқыңыз. Сонда өміріңіздің қалай өзгеріп жатқанын өзіңіз де байқамай қаласыз.

Сурайя ИСАҚОВА, Мырзашөл аудандық ақпарат-кітапхана орталығы.

Дағды

БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІ КАДРЛАРДЫ ДАЙЫНДАУ

Елімізде жүргізіліп жатқан кешенді реформалар барысында білім беру саласында, атап айтқанда, жоғары білім беру жүйесінде мүлдем жаңа кезең басталды. Бүгінде Жаңа Өзбекстан жағдайында жоғары оқу орындарының басты мақсаты — қоғам қажеттіліктерін қанағаттандыратын, заманауи білім мен дағдыларға ие, бәсекеге қабілетті, инновациялық тұрғыдан ойлайтын, физиологиялық және рухани тұрғыдан дені сау кадрларды даярлау.

Шыршық мемлекеттік педагогикалық университетіндегі оқу үдерісінде теориялық біліммен қатар практикалық дағдыларды қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді. Университет жанындағы эксперименттік мектептермен және колледждермен, сондай-ақ тәжірибелі мұғалімдермен бірлесіп ұйымдастырылатын оқу-тәжірибелік оқу сабақтары студенттердің кәсіби қызметке дайындық деңгейін арттыруға қызмет етеді.

Университет студенттер мен оқытушылардың салауатты өмір салтын қалыптастыруға, дене шынықтыруға, психологиялық тұрақтылыққа және рухани жетілуіне үлкен көңіл бөледі.

Университеттің дене шынықтыру факультеті дені сау және физиологиялық тұрғыдан дайын кадрларды даярлау бойынша кең көлемді жұмыс жүргізеді. Бұл факультет тек спорт саласындағы мамандарды ғана емес, сонымен қатар білім беруде, тәрбиелеуде және қоғамда салауатты өмір салтын қалыптастыруда көшбасшы болып табылатын жаттықтырушылар мен мұғалімдерді де дайындайды.

Факультет: Заманауи спорттық нысандар мен зертханалар жұмыс істейді; Теориялық және практикалық дайындық

түрлі спорттық пәндер бойынша ұйымдастырылады — дзюдо, күрес, жеңіл атлетика, футбол, волейбол, шахмат, гандбол, тағы басқалар;

Теориялық және практикалық дайындық түрлі пәндік үйірмелерде ұйымдастырылады;

Оқу үдерісіне интербелсенді әдістер, мультимедиялық құралдар, бейнеталдау технологиялары енгізіледі.

Студенттер тек спорт саласында ғана емес, сонымен қатар спорт психологиясы, педагогика, спорттық медицина негіздері және заманауи педагогикалық технологиялар бойынша терең білім алуы мүмкін. Бұл оларды тек спортшы ретінде ғана емес, салауатты өмір салтын насихаттаушылар ретінде де қалыптастырады.

Факультет студенттері:

Республикалық және халықаралық спорттық жарыстарға үнемі қатысып, жоғары нәтижелерге қол жеткізеді;

Студенттер “Жастар одағы”, “Жастар академиясы” және басқа да ұйымдар арқылы әлеуметтік жобаларға белсенді қатысады;

Дене шынықтыру бойынша түрлі зерттеулер, жобалар және ғылыми мақалалар бойынша жұмыс істейді.

Салауатты өмір салтын насихаттайтын би-

дегі есіктерді шығарып жатқан болсақ, соңғы сәндегі хайтек есіктерге халықтың қызығушылығы күшті болуда. Елімізде кәсіпкерлерге жасалып жатқан мүмкіндіктерге көңіліміз толады. Бұл жеңілдіктер бізге ісіміздің одан әрі дамуына мүмкіндік туғызып отыр, — дейді кәсіпорынның іс жүргізушісі Рашид Жұмамбетов.

Өндіріс қызу жүріп жатқан бұл жерде бірде-бір бос жүрген жұмысшыны кездестірмейсің. Олардың әрқайсысы жұмыспен қамтылып, есіктердің тезірек жабылып, сатып алушының қолына сапалы болып жетуіне күш салуда.

— Кәсіпорнымызда 15 адам

А.АБДУЛАХАТОВ, ШМПУ доценті, (PhD).

жұмыспен қамтылған. Өнімдерімізді негізінен ішкі базарға сатып жатырмыз. Ең арзан есіктеріміз 400 мың, ал қымбаты — 600 мың сум. Өнімімізді базарға шығарумен қатар, тұтынушылардың тапсырысы бойынша жұмыс істейміз. Табысымыз жаман емес. Айлықтарымызды да уақытында алып жатырмыз, — дейді “Рамазан-Гүлназ” ЖШҚ жұмысшысы Бекболат Нұрымбетов.

Мұнда жұмыс істеп жатқан жұмысшылармен әңгімелесесен, олардың өз кәсібіне деген сүйіспеншілігінің куәсі боласын. Демек, мұндағы кәсіпкерлер мен жұмысшылардың бір максатта жұмыс істеуі арқылы жақсы нәтижелерге қол жеткізуі халыққа қызмет көрсетіп, отбасына мол табыс болып қайтып жатыр.

Тілеухан ШӨМЕКОВА, “Нұрлы жолдың” меншікті тілшісі.

Кәсіпкерлікке — кең өріс

САПАЛЫ ЕСІКТЕР ЖЕТКІЗІЛУДЕ

Елімізде шағын және орта бизнесті дамыту бойынша атқарылып жатқан шаралар, кәсіпкерлерге жасалған мүмкіндіктердің арқасында жақсы нәтижелерге қол жеткізілуде.

Президент тарапынан кәсіпкерлерді қолдауға қатысты қабылданған қаулы мен жарлықтардың негізінде жұмыс істеп жатқан кәсіпкерлердің жетістіктерін көріп, көзіміз куануда. Ең бастысы, олар халқымызға қызмет етіп, алғысын алуда.

Қарақалпақстан Республикасы Такиатқа ауданында жұмыс істеп тұрған есік өндіру кешенінде 4 кәсіпкер жұмыс істеуде.

Соның бірі “ХФ нақшлари” ЖШҚ халқымызға ішкі есік пен сыртқы темір есіктер мен темір қақпаларды шығаруда.

— Банктен жеңілдетілген несие алып, жұмыс бастағанмызға 6 жыл болып, бүгінде 10 адам жұмыспен қамтылған. Негізінен тапсырыс бойынша есік шығарамыз. Сондай-ақ, базардағы сауда орындарына да өз өнімдерімізді шығарамыз. Әртүрлі стиль-